

Khi nút “chia sẻ” trở thành một lựa chọn đạo đức

ISSN: 2734-9195 08:25 29/03/2026

Trong thế giới số, quyền lực đã được trao cho tất cả. Câu hỏi còn lại chỉ là: chúng ta sẽ sử dụng quyền lực ấy như một phản xạ cảm xúc, hay như một hành vi có suy nghĩ?

Trong thời đại số, mỗi người dùng mạng xã hội đều sở hữu một quyền lực chưa từng có: quyền đưa một thông tin đi xa chỉ bằng một cú chạm. Quyền lực ấy đã làm thay đổi cách xã hội vận hành. Không ít vụ việc tiêu cực được phơi bày nhờ cộng đồng mạng. Nhiều bất công được nhìn thấy vì có người dám lên tiếng. Ở khía cạnh đó, nút “chia sẻ” không chỉ là công cụ kỹ thuật, mà là một hình thức tham gia vào đời sống công cộng.

Nhưng cũng chính vì sức mạnh ấy lớn, hệ quả của nó không còn nhỏ.

Một bức ảnh chưa rõ bối cảnh có thể kéo theo hàng nghìn bình luận phẫn nộ. Một đoạn video vài giây đủ để người ta đưa ra kết luận về nhân cách, đạo đức, thậm chí cả niềm tin của một con người. Khi đám đông đã kịp hình thành “phán quyết”, sự thật nhiều khi phải chạy theo cảm xúc. Và trong không gian ấy, người bị nhắc đến thường không có cơ hội tự vệ tương xứng với tốc độ lan truyền.

Công nghệ không có lỗi. Thuật toán chỉ khuếch đại những gì con người tạo ra. Điều đáng bàn nằm ở phản ứng của chúng ta trước thông tin: ta đang chia sẻ vì muốn làm sáng tỏ vấn đề, hay chỉ để thỏa mãn một cảm xúc tức thời?

Mạng xã hội nuôi dưỡng một văn hóa phản ứng nhanh. Phản ứng mang lại cảm giác mình có lập trường, có tiếng nói, có mặt trong dòng chảy dư luận. Nhưng hiểu sâu lại đòi hỏi điều ngược lại: chậm lại, kiểm chứng, đặt câu hỏi, chấp nhận khả năng mình chưa đủ dữ kiện. Sự chậm rãi ấy không tạo ra nhiều “tương tác”, nhưng lại là nền tảng của sự trưởng thành.

Một xã hội trưởng thành không được đo bằng số lượng bình luận, mà bằng chất lượng suy nghĩ trước khi bình luận.

Dĩ nhiên, im lặng không phải lúc nào cũng là giải pháp. Có những thời điểm, sự im lặng đồng nghĩa với dung túng. Có những tình huống, lên tiếng là cách duy nhất để bảo vệ người yếu thế. Nhưng giữa “lên tiếng” và “hùa theo” là một ranh giới mong manh. Giữa “chia sẻ vì sự thật” và “chia sẻ vì cảm xúc” cũng chỉ cách nhau một khoảng khắc tự vấn.

Khoảnh khắc ấy chính là điểm bắt đầu của trách nhiệm cá nhân.

Mỗi lần ta lan truyền một thông tin chưa được kiểm chứng, ta không chỉ chuyển tiếp nội dung, mà còn góp phần định hình bầu không khí chung. Mỗi bình luận viết ra trong cơn giận không chỉ là vài dòng chữ; nó là một phần năng lượng được đưa vào không gian công cộng. Và khi đám đông cùng lúc phản ứng bằng cảm xúc, mạng xã hội dễ biến thành một “phiên tòa” nơi phán quyết được tuyên trước khi sự thật kịp lên tiếng.

Từ góc nhìn đạo đức học Phật giáo, hành động không chỉ được đánh giá ở bề mặt, mà còn ở động cơ. Một lời nói dù đúng sự thật nhưng xuất phát từ tâm sân hận vẫn để lại hệ quả khác với lời nói được thúc đẩy bởi thiện ý.

Áp vào đời sống số, một cú nhấn “share” cũng vậy. Nó không vô nghĩa; nó mang theo tâm thế của người thực hiện.

Điều mạng xã hội cần, vì thế, không chỉ là cơ chế kiểm duyệt chặt chẽ hơn, mà là những cá nhân có khả năng tự kiểm duyệt chính mình. Không gian số, suy cho cùng, chỉ phản chiếu nội tâm của cộng đồng đang sử dụng nó. Khi tâm lý đám đông bị kích thích bởi sợ hãi, phẫn nộ hoặc hiếu thắng, môi trường ấy trở nên căng thẳng. Khi người dùng biết tự đặt câu hỏi trước khi hành động, nhịp điệu chung sẽ khác.

Có lẽ trước khi nhấn “chia sẻ”, ta có thể tự hỏi ba điều rất giản dị: thông tin này có đáng tin không; việc lan truyền nó có mang lại lợi ích thực sự không; và động cơ của tôi là gì? Ba câu hỏi ấy không làm giảm quyền tự do biểu đạt. Ngược lại, chúng làm cho quyền ấy có chiều sâu.

Giữa thời đại của tốc độ, biết chậm lại là một lựa chọn không dễ dàng. Nhưng sự chậm lại ấy không phải để né tránh trách nhiệm xã hội, mà để thực hiện trách nhiệm ấy một cách tỉnh táo hơn. Lên tiếng khi cần, nhưng không vội vàng. Chia sẻ khi cần, nhưng không tùy tiện. Phản biện khi cần, nhưng không hủy hoại.

Nút “chia sẻ” vì thế không chỉ là thao tác kỹ thuật. Nó là một lựa chọn đạo đức lặp đi lặp lại mỗi ngày. Và chất lượng của không gian công cộng trên mạng, rất cuộc, sẽ phụ thuộc vào cách từng cá nhân thực hiện lựa chọn nhỏ bé ấy.

Một cú chạm có thể làm tổn thương ai đó ở phía bên kia màn hình. Nhưng cũng chính một cú chạm có ý thức có thể góp phần bảo vệ sự thật và gìn giữ sự tử tế. Sự khác biệt không nằm ở công nghệ, mà ở con người sử dụng nó.

Trong thế giới số, quyền lực đã được trao cho tất cả. Câu hỏi còn lại chỉ là: chúng ta sẽ sử dụng quyền lực ấy như một phản xạ cảm xúc, hay như một hành vi có suy nghĩ?

Tác giả: **Khánh Loan** - Phố Đoàn Văn Cự, P.Biên Hòa, Đồng Nai